

1. Referentie

Referentie	D'Oosterlinck, F., Broekaert, E. & Vander Haeghen, C. (2006). Probleemjongeren te vroeg het te-huis uit? Een exploratief onderzoek naar de nood aan zorg bij jongvolwassen uitstromers met gedrags- en emotionele stoornissen. <i>Tijdschrift voor Orthopedagogiek, Kinderpsychiatrie en klinische Kinderpsychologie</i> , 31, 58-68.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

Kinderen en jongeren die tot de doelgroep 'gedrags- en emotionele stoornissen' (GES) behoren en in een residentiële, semi-residentiële of ambulante setting van het Vlaams Fonds voor sociale integratie van personen met een handicap (Vlaams Fonds) werden opgenomen, verlaten deze voorzieningen vaak als jongvolwassene. In dit onderzoek staat de zorgvraag van deze jongvolwassen zorgverlaters centraal. Met behulp van een vragenlijst werden gegevens verzameld over de uitstromers met GES, die tussen de jaren 2000 en 2003 een Oost-Vlaamse voorziening verlaten hebben. Voor velen bleek een nood aan begeleiding te bestaan. Twaalf jongeren die geen gepaste hulp vonden, werden geïnterviewd en bevraagd naar hun 'levenssituatie' en hun visie op nabegeleiding. Deze doelgroep heeft nood aan hulp waar de huidige hulpverlening geen antwoord op biedt. Heel wat voorzieningen zijn ontoereikend in hun hulpaanbod en/of vertonen een gebrek aan integratie en coördinatie met andere hulpverleningsdiensten. Daarnaast krijgen de jongeren vaak slechts steun op een beperkt gebied, terwijl de interviewgegevens aantonen hoe sterk de verschillende levensgebieden samenhangen en elkaar beïnvloeden.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Welzijn & gezondheid
Trefwoord(en)	Gedrags- en emotionele problemen, hulpverlening

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/		
Onderzoeker(s)	Franky D'Oosterlinck OOBC J. Guislainstraat 47-49 9000 Gent België oobc@moso.be	Eric Broekaert Universiteit Gent Vakgroep Orthopedagogiek Dunantlaan 1 9000 Gent Eric.Broekaert@UGent.be	Charlotte Vander Haeghen Dienstverleningscentrum Heilig Hart Kortrijkstraat 64 9800 Deinze, cvander_haeghen@hotmail.com

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvragen	1) Hoe kunnen we de groep jongeren die de residentiële voorzieningen van het Vlaams Fonds verlaten, beschrijven? 2) Hoe is het gesteld met de zorgbehoeften van die zorgverlaters? 3) Hoe verliep de overgang van de voorziening naar een plaats in de maatschappij? 4) Hoe zou die overgang kunnen ondersteund worden?
------------------	--

Hypothesen	/
------------	---

6. Methode

Onderzoeks-methode	Dit onderzoek bevat een kwantitatief en een kwalitatief onderzoeksluik. Voor het kwantitatieve luik gebruikten de auteurs gestandaardiseerde vragenlijsten die peilen naar de leeftijd, het geslacht, aard van de zorg, schools niveau en het al dan niet behaald hebben van een kwalificatie en de gestelde diagnose bij opname. In functie van het kwalitatieve onderzoeksluik gebruikten de onderzoekers semi-gestructureerde interviews.
Onderzochte groep	De gestandaardiseerde vragenlijst werden afgenomen bij de ex-begeleiders van de jongeren, die in 2000-2003, op 18 jaar of ouder de Oost-Vlaamse instelling verlieten. Dit leverde 99 ingevulde vragenlijsten op. De semi-gestructureerde interviews werden afgenomen bij 12 jongeren die na het verlaten van die Oost-Vlaamse voorzieningen geen gepaste hulpverlening vonden.
Bereik	Regionaal

7. Resultaten

Onderzoeksvraag 1	Meer dan drie kwart van alle uitstromers waren jongens. 90% van de jongeren was 17, 18 of 19 jaar op het moment van de voorbereiding van hun vertrek, 5% was jonger, 5% ouder. 69% van de jongeren verbleef residentieel, 7% was in begeleidde uitgroei na een periode van residentieel verblijf en 24% was in dagbehandeling (semi-residentieel) of in ambulante begeleiding; 79% van de jongeren liep school in het Buitengewoon Secundair Onderwijs (BUSO), 13% had een beroepsopleiding en 4% volgde technisch onderwijs. De overige 4% koos voor een leercontract. Slechts 38% van de groep had bij het verlaten van de voorziening een kwalificatie. Het vertrek uit de voorziening viel bijna steeds samen met het vertrek uit de school. Jongeren die hun school hadden afgewerkt, of vroegtijdig hadden verlaten (onder andere wegens schoolmoeheid), werden zelden verder begeleid. De gestelde diagnoses bij opname waren moeilijk te inventariseren. Voor 70% van de jongeren werd het label 'gedragsstoornis' aangegeven, al dan niet in combinatie met zwakbegaafdheid (12%), reactieve hechtingsstoornis (6%) of persoonlijkheidsstoornis (6%). Reactieve hechtingsstoornis op zich werd voor 4% van de jongeren aangeduid, persoonlijkheidsstoornis voor 3% en de combinatie van de twee voor 2%. Voor de overige groep ontbrak de informatie over de gestelde diagnose.
Onderzoeksvraag 2	Van de 99 uitstromers met GES had bijna drie kwart van de jongeren (74) volgens hun exbegeleiders nood aan verdere zorg. Voor slechts 18 jongeren werd een gepaste begeleidingsvorm gevonden. Van de overige 56 jongeren met nood aan verdere zorg, verlieten er 40 de voorziening zonder een of andere vorm van verdere hulpverlening. Slechts 12 (22%) werden, bij gebrek aan een beter alternatief, doorverwezen naar een andere zorgvorm. Volgens de ex-begeleiders waren deze zorgvormen niet aangepast aan de specifieke noden van de jongeren. Van 4 jongeren weet men niet waar ze naartoe gingen. De zorgvraag van de 56 jongeren werd verder geconcretiseerd. Volgens de begeleiders hadden 32 van de 40 jongeren die zonder verdere begeleiding vertrokken (thuis, samen of alleen gaan wonen), nood aan een vorm van begeleid wonen. Vijf van de 40 hadden zelfs nood aan een intensievere vorm van begeleiding, namelijk beschermd wonen of wonen in een tehuis voor werkenden. Voor 3 jongeren zag men een gepaste steun via thuisbegeleiding. De voorgestelde duur bedroeg meestal 1 à 3 of 3 à 5 jaar. De meeste van de jongvolwassenen verlangen naar vast werk, een groter inkomen en meer zekerheid in hun leven en willen daar het nodige toe doen.
Onderzoeksvraag 3	Wat betreft het levensdomein scholing/werk behaalden vijf van de twaalf geïnterviewde jongvolwassenen een diploma of getuigschrift. Slechts één had vast werk. Twee geïnterviewden werden tewerk gesteld met tussenkomst van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk welzijn (OCMW). Van de vier jongvolwassenen die werkloos waren,

	kregen er twee een leefloon via het OCMW en twee een werklozenuitkering. Twee andere waren pas met een nieuwe job begonnen. Vande overige drie volgde één een leercontract, één een cursus bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleidingen (VDAB) en kreeg één een invaliditeitsuitkering. Wat betreft het levensdomein wonen verbleef de helft van de geïnterviewde jongvolwassenen op veel verschillende plaatsen. Vijf van hen stonden op een bepaald moment op straat en moesten noodgedwongen beroep doen op een kennis of een voorziening. Vier jongvolwassenen wonen zelfstandig, waarvan twee met hun partner, en deze staan zelf in voor de kosten. Eén van hen beschikt over een ongeldig huurcontract. Twee anderen betrekken via het OCMW of een VZW een woning met lage huurkost, één verblijft in een dienst voor thuislozen en één woont begeleid zelfstandig. Van de overige vier participanten wonen er twee kosteloos bij hun ouders en twee bij hun partner. Wat betreft hun relaties rapporteren de meeste jongeren dat ze heel wat steun van ouders, familieleden, vrienden, partner, burens en collega's krijgen (financieel, emotioneel, ...). Vrijwel alle bevroagden kunnen in geval van problemen terecht in hun directe omgeving. Bij de meerderheid (10) is het sociaal netwerk beperkt. Ook het lichamelijk en emotioneel welzijn en de zelfdeterminatie van de adolescenten werd bevroagd. Een groot deel van de jongvolwassenen vertoont een negatief zelfbeeld, zowel qua uiterlijk als qua karakter. Ze rapporteren een gebrek aan zelfvertrouwen en zelfzekerheid. Via werk denken zij een positief zelfbeeld te kunnen opbouwen. De jongeren proberen actief, op verschillende uiteenlopende gebieden, hun leven in eigen handen te nemen en de kwaliteit ervan te verbeteren (stoppen met roken, behalen van een diploma, enzovoort). Volwassen worden, alleen gaan wonen, nadenken over zichzelf en hun situatie, negatieve ervaringen (bijvoorbeeld: mishandeld worden, geen werk vinden of een verblijf in de gevangenis) en het krijgen van een kind, zijn factoren die hen daarin de nodige motivatie verschaffen. Toch zijn er ook een aantal belemmerende factoren zoals gebrek aan zelfvertrouwen, psychische en/of gedragsproblemen en gebrek aan bepaalde vaardigheden. Wat betreft de positie in de samenleving zijn de begrippen 'rechten' en 'samenleving' zijn voor de jongvolwassenen behoorlijk abstract. Voor hen zijn 'een gelijke behandeling' en 'zichzelf mogen zijn' heel belangrijke rechten. De meeste bevroagden hebben het gevoel bij de samenleving te horen en vinden niet dat ze 'aan de rand' staan. Sinds hun vertrek uit het internaat, zijn zes jongeren in aanraking gekomen met justitie of politie. Twee kwamen in contact met de politie of het gerecht omwille van partnergeweld of omwille van de strijd om het hoederecht, één jongere omwille van een geschil met een huisbaas en drie omwille van een misdrijf. De meesten trachten hun leven een positieve wending te geven en het contact met justitie te vermijden.
Onderzoeksvraag 4	De jonge mensen geven aan dat het vertrek uit de voorziening een duidelijk gemotiveerde eigen keuze was. De motivatie wordt echter gevonden in een gebrek aan thuisgevoel binnen de leefgroep, schoolmoeheid, gemis aan privacy en als doorslaggevend element: het gemis van familie en vrienden. Ook al geven de jongeren aan ergens heen te kunnen bij het verlaten van de voorziening, toch komen ze vaak in onzekere, onstabiele en zelfs nefaste omstandigheden terecht, onder meer door hun gedragsproblemen en/of het hebben van slechte gezins- en partnerrelaties. Na het verlaten van de instelling kregen/krijgen de jongvolwassenen verschillende types steun. Formele steun wordt geboden vanuit de voorziening waar ze verbleven, het OCMW of de VDAB. De tijd die verloopt tussen het moment van vertrek en moment van contact met bepaalde diensten, is echter heel uiteenlopend.. Informele steun loopt soms via contacten met vroegere begeleiders. Deze steun is echter niet georganiseerd en daardoor vaak van korte duur of eerder sporadisch. Vrijwel alle jongvolwassenen vernoemen verschillende bronnen van informele steun zoals ouders, broers of zussen, familie, vrienden, burens of andere belangrijke volwassenen. De overigen hebben nooit op enige steun kunnen rekenen. De jongeren erkennen de nood aan ondersteuning maar willen niet dat hun verantwoordelijkheden daardoor ingeperkt worden. De begeleider moet een vertrouwenspersoon zijn, die respect heeft voor de leefwereld en de eigenheid van de jongeren. De jongvolwassene moet inspraak krijgen en zelf kunnen beslissen over het verloop en afloop van de hulpverlening. Daarnaast moet de begeleiding verschillende gebieden omvatten, zowel administratie, emotioneel welzijn, sociale vaardigheden, invulling van vrije tijd, enzovoort. Ook bijsturing, advies en het helpen stellen van prioriteiten (bijvoorbeeld op stressmomenten) zouden welkom zijn. Ten slotte rapporteren de jongeren de nood aan continuïteit en een betere coördinatie. Voor wat betreft de frequentie lopen de verwachtingen sterk uiteen. Sommige geïnterviewden

	willen wekelijks contact, anderen sporadisch.
--	---

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Bibliografie